

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јули 2020 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април – јуни 2020 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2020 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Во своите најнови оценки, меѓународните организации извршија надолни ревизии на проекциите за глобалниот економски раст¹, во услови на значителни и продолжени негативни ефекти од пандемијата на ковид-19 врз глобалната економија. Притоа, ризиците и во поглед на ревидираните проекции и натаму се надолни и главно се поврзани со развојот на пандемијата, а неизвесноста е понагласена од кога било досега. Главниот надолен ризик се однесува на евентуалното подолго времетраење на пандемијата и негативните ефекти врз економската активност и работната сила, како и појавата на втор бран на инфекцијата и повторното воспоставување на мерките за спречување на ширењето на вирусот. Како останати негативни ризици се наведуваат евентуалното влошување на финансиските услови, предвремениот прекин на обемните мерки на политиките за спречување на кризата или несоодветното таргетирање со што може да дојде до подолготрајно нарушување на довербата на економските субјекти во однос на потрошувачката и инвестициите, повторната ескалација на трговските тензии меѓу земјите, подолготрајното намалување на цените на примарните производи, како и појавата на социјални немири во одредени региони во светот. Од друга страна, можноста за побрза нормализација на економската активност, доколку побрзо се пронајде соодветен медицински третман или вакцина против корона-вирусот, претставува позитивен ризик за глобалниот економски раст. Во однос на **економските движења во еврозоната**, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата укажуваат на побрзо здравување на економијата од очекувањата, но и натаму укажуваат на пад на економската активност и во вториот квартал. Воедно, на пазарот на труд на почетокот од второто тримесечје се забележани првични неповолни поместувања, така што просечната стапка на невработеност во еврозоната во првите два месеца од вториот квартал се зголеми на 7,4% (7,2% во првиот квартал). Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за јуни 2020 година покажува мало забрзување и искачување на 0,3% (0,1% во мај), како резултат на помалиот пад на енергетската компонента, при побавен раст кај храната и базичната инфлација. Кај идното движење на **каматната стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност** не се очекуваат поголеми отстапувања во однос на априлските проекции.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за надворешното окружување на македонската економија, најновите проекции за странската ефективна побарувачка упатуваат на надолна ревизија за 2020 година и непроменета оценка за 2021 година во споредба со априлските проекции, а непроменети се и очекувањата за **странската ефективна инфлација** во двете години на проекција. Кај идното движење на **САД-доларот во однос на еврото**, исто така, нема поголеми промени во однос на априлските очекувања. **Најновите оценки за промените во цените на примарните производи на светските берзи**, во споредба со априлските проекции, покажуваат нагорна ревизија на речиси сите цени во 2020 и 2021 година, со исклучок на цените на пченицата и

¹ Според јулските проекции на ММФ, во 2020 година глобалната економија ќе забележи пад од 4,9%, додека во 2021 година се очекува раст од 5,4%. Во однос на априлските проекции, глобалниот раст за 2020 и 2021 е ревидиран надолу за 1,9 п.п. и 0,4 п.п. соодветно.

пченката, коишто во 2020 година бележат мала ревизија надолу. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под нагласено влијание од случувањата поврзани со пандемијата на новиот корона-вирус, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток, и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата. Растот на економската активност во првиот квартал на 2020 година значително забави и изнесуваше 0,2% на годишна основа. Ширењето на вирусот ковид-19 во глобални рамки и во домашната економија доведе до натамошно влошување на деловната активност и влијаеше врз довербата и очекувањата на фирмите и потрошувачите. Така, тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот април-мај 2020 година упатуваат на понатамошни и понагласени негативни ефекти од здравствената криза врз економската активност, во согласност со очекуваниот пад во вториот квартал од годината. Имено, податоците за овој период покажуваат изразено продлабочување на падот на индустриското производство и на прометот во трговијата и угостителството, а по растот во првиот квартал, двоцифрен пад се забележува и кај градежништвото. **Во однос на потрошувачките цени, остварувањата во јуни 2020 година покажуваат позитивни ценовни промени во економијата, по намалувањето во претходните два месеци.** Така, во јуни е забележано зголемување на ценовното ниво за 1,7% на годишна основа, под влијание на фактори на страната на понудата главно кај свежите земјоделски производи. Во просек, ценовните промени во вториот квартал се над очекувањата според априлскиот циклус проекции. Ваквите остварувања, дополнети со малата ревизија во различни насоки кај надворешните влезни претпоставки за проекцијата на инфлацијата за до крајот на годината, како и големата променливост на светските цени на примарните производи посебно изразена во услови на глобалната пандемија и неизвесноста околу нејзиното времетраење упатуваат на одредена неизвесност за проекцијата на инфлацијата од 0% во 2020 година.

Податоците за девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) на крајот од јуни 2020 година укажуваат на раст во однос на крајот на претходниот квартал. Од аспект на факторите на промена, зголемувањето на резервите главно се должи на трансакциите за сметка на државата, односно во најголем дел на издавањето на еврообврзницата во јуни и задолжувањето кај Меѓународниот монетарен фонд во април. Анализата на показателите за адекватноста покажува дека тие и понатаму се во сигурна зона. Податоците од надворешниот сектор за второто тримесечје се ограничени, но расположливите податоци упатуваат на изразено негативно влијание врз домашната економија од ширењето на вирусот ковид-19. Последните информации од надворешнотрговската размена упатуваат на одредено закрепнување во мај, што упатува на можност од остварување трговски дефицит што ќе биде во согласност со очекуваниот според проекцијата за вториот квартал, иако постои неизвесност. Податоците за менувачкиот пазар заклучно со јуни, укажуваат на значително пониски нето-приливи од приватните трансфери од очекуваните за вториот квартал, во услови на пад и на понудата и на побарувачката за девизи.

Во рамките на монетарниот сектор, досегашните податоци упатуваат на поповолни движења кај депозитите и кредитите во однос на проекцијата за вториот квартал на 2020 година, согласно со априлската проекција. Така, финалните податоци за мај покажуваат дека **вкупните депозити** остварија месечен раст од 1%, за разлика од претходниот месец кога речиси не забележаа промена. Од секторски аспект, во најголем дел зголемувањето е резултат на депозитите на претпријатијата, при позитивен придонес и на

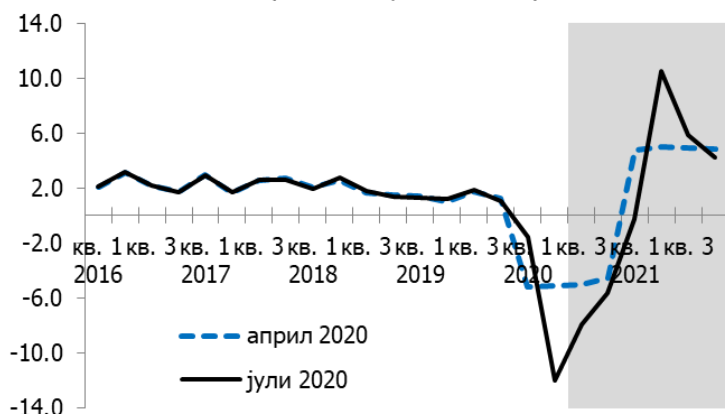
депозитите на домаќинствата и останатите сектори. Во овој период, државата донесе пакет економски мерки за справување со кризата од ковид-19 и им исплати средства на погодените компании за зголемување на ликвидноста на претпријатијата и поддршка на стопанството. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот раст имаат депозитите во домашна валута (пред сè на депозитните пари), при позитивен придонес и од депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во мај се повисоки за 7,8%, во најголем дел како резултат на растот на депозитите на домаќинствата, односно на депозитите во домашна валута (во целост на депозитните пари). Годишниот раст на депозитите во мај е над проектираниот за вториот квартал од 2020 година (6,3%), согласно со априлската проекција. **Вкупните кредити** на приватниот сектор во мај забележаа месечен раст од 0,9%, што претставува умерено забрзување во однос на претходниот месец. За поттикнување на кредитната активност, Народната банка од почетокот на кризата донесе низа мерки, заради намалување на цената на финансирање преку кредити од банките, како и обезбедување дополнителна ликвидност во банкарскиот систем. Од секторски аспект, кредитниот раст е резултат подеднакво на зголемувањето на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата. Во однос на валутната структура, во текот на мај најголем придонес кон месечниот раст имаат денарските кредити, при мал позитивен придонес и на девизните кредити. На годишна основа, вкупните кредити во мај се повисоки за 5,9%, при што секторски гледано растот во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, но зајакнува придонесот и на кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити во најголем дел произлегува од растот на кредитите во странска валута, при позитивен придонес и на кредитите во домашна валута. Годишниот раст на кредитите во мај е над проектираниот за вториот квартал од годината (4,3%), согласно со априлската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари-мај е остварен дефицит од 18.903 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран од домашно задолжување на државата, а во помал дел преку користење странски заеми, при што мал дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка. Остварениот буџетски дефицит за првите пет месеци од годината претставува 40,9% од дефицитот предвиден со ребалансот на Буџетот за 2020 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика се главно непроменети во однос на претходните оценки. Остварувањата кај девизните резерви во вториот квартал од 2020 година се малку подобри од очекувањата, при што тие и натаму се во сигурната зона. Остварениот економски раст во првиот квартал од 2020 година изнесува само 0,2%, а тековно расположливите високофреквентни показатели за април и мај упатуваат на позначително намалување на економската активност во вториот квартал, согласно со проекциите. Во однос на инфлацијата, повисоките остварувања за вториот квартал од проектираните засега упатуваат на одредена неизвесност за проектираната стапка на инфлација од 0% за целата 2020 година, а неизвесни се и движењата на цените на примарните производи на светските пазари во следниот период. Во рамките на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите и на кредитите во мај е над проектираниот за вториот квартал на 2020 година, согласно со априлската проекција.

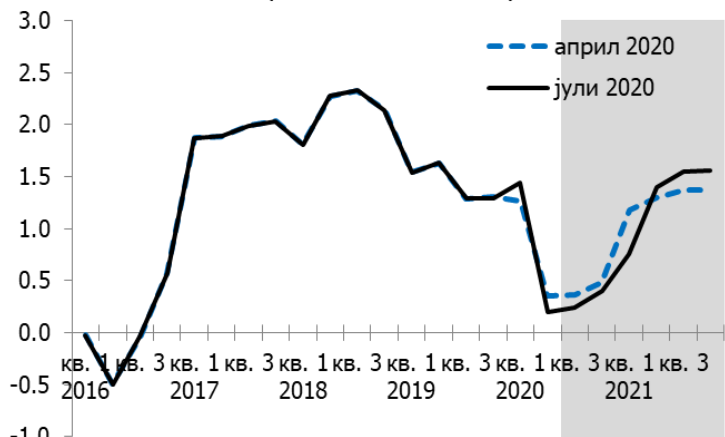
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, извршена е надолна ревизија на стапката на раст на странската ефективна побарувачка за 2020 година и сега се оценува дека таа ќе изнесува **-6,8%** (-5% во април). Надолната корекција произлегува од поголемиот проектиран економски пад на речиси сите наши трговски партнери, а особено на Германија², Грција и Италија. За 2021 година, очекуваната стапка на раст на странската побарувачка е непроменета и изнесува **4,9%**.

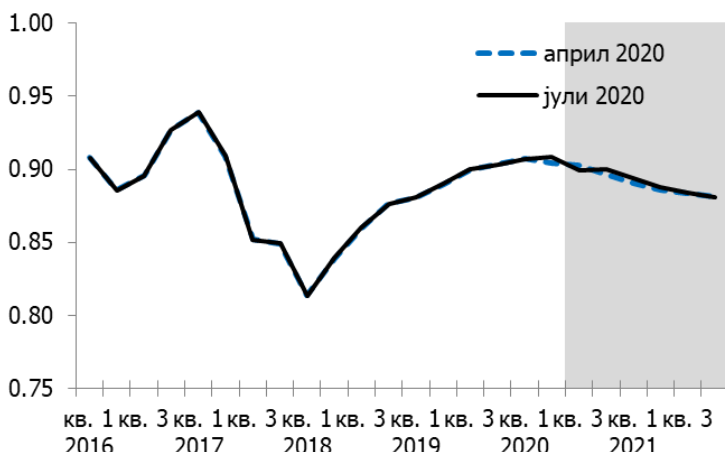
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај странската ефективна инфлација не се извршени промени во периодот на проекции, при што и натаму се очекува дека таа ќе изнесува **0,6%** во 2020 година и **1,3%** во 2021 година.

Курс евро/САД-долар

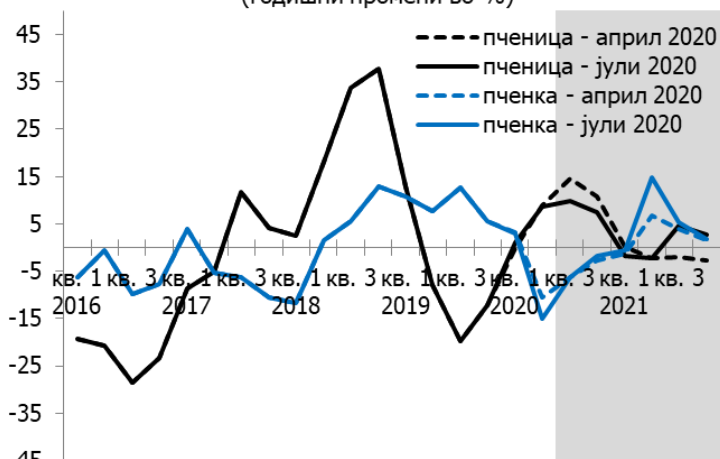
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на девизниот курс евро/САД-долар, и натаму се очекува апрецијација на доларот оваа година и депрецијација во 2021 година, со слични стапки како во априлските оценки.

² Проектиран пад на Германија од 6,4% во 2020 година, наспроти 5% во април и проектиран раст од 4,7% во 2021 година, наспроти 4,5% во април.

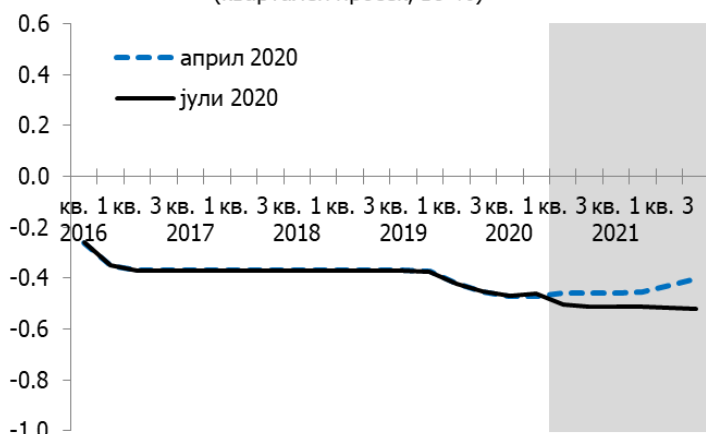
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

дел како резултат на поповолните очекувања на страната на понудата, растот на залихите и пониската индустриска побарувачка. Од друга страна, ревизиите за 2021 година се во нагорна насока, при што се проектира минимален раст, наместо мал пад, на цената на пченицата и малку поголем раст на цената на пченката во споредба со априлските оценки.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

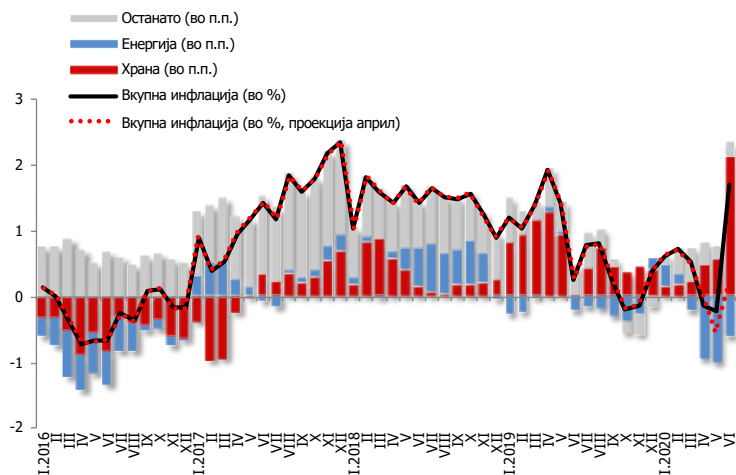
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки, проекцијата за **едномесечниот ЕУРИБОР** за 2020 година е речиси непроменета во однос на април (-0,49% наспроти -0,47% во април), додека за 2021 година бележи мала надолна ревизија (-0,51% наспроти -0,44% во април).

Стапка на инфлација

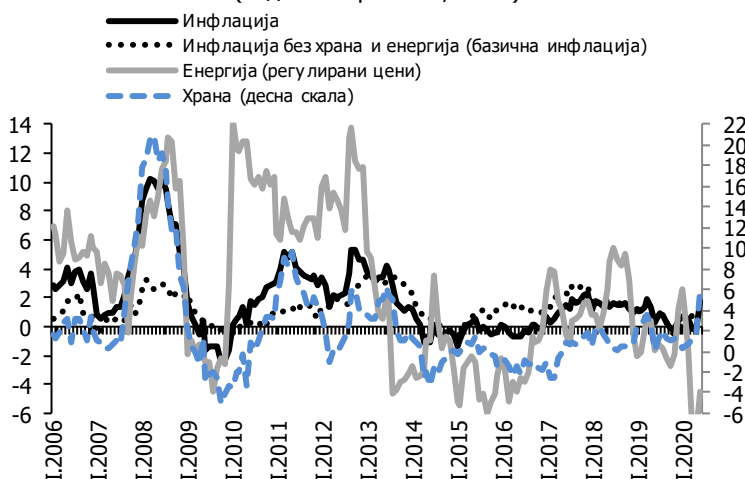
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Во јуни 2020 година, **домашните потрошувачки цени** забележаа раст од 0,8%⁴ (во претходниот месец беше забележан месечен раст од 0,4%), во најголем дел заради растот на цените во рамките на компонентите храна и енергија, а минимален раст забележаа и цените на производите и услугите во рамките на базичната компонента⁵.

Годишната стапка на инфлација во јуни забрза и изнесуваше 1,7% (-0,2% во изминатиот месец), што главно произлегува од промената кај цените на **зеленчукот**, коишто се зголемени за 13,8%. Имено, кај овие цени е забележан невообичаен месечен раст, при истовремено многу ниска споредбена основа од јуни минатата година, кога беше забележан исклучително висок месечен пад. Дополнителен позитивен придонес имаа и цените на овошјето, каде што исто така се забележува забрзување на годишниот раст.

Остварениот годишен раст на домашните цени во јуни е над очекуваниот според априлскиот циклус проекции. Од аспект на структурата, нагорно отстапување има кај сите три компоненти на инфлацијата, при позначително отстапување кај храната и кај енергијата.

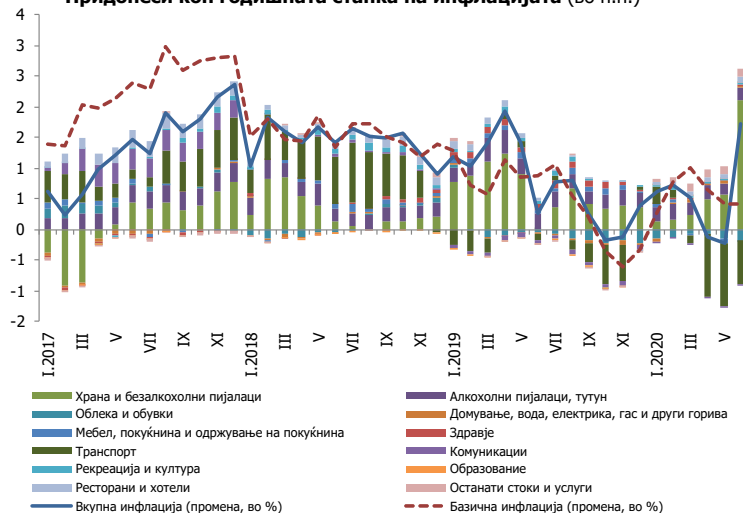
Базичната инфлација во јуни оствари минимален раст на месечна основа (промена од 0,1%), а на годишна основа изнесуваше 0,4% (исто како и во мај). Структурата на годишната стапка на базична инфлација во јуни е слична како претходниот месец, со тоа што и натаму највисок позитивен придонес имаат цените на тутунот⁶. Исто така, позитивен придонес овој месец имаат цените на електричните апарати за лична хигиена и други апарати и цените на угостителските услуги. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат пониските цени на облеката и обувките.

⁴ На 16 март 2020 година Владата донесе одлука за замрзнување на цените на основните производи – леб, сол, зејтин, шеќер, млеко и млечни производи, јајца, брашно, месо, тестенини, лекови и дезинфекциони средства, со состојба на денот на прогласувањето на пандемијата од СЗО (односно на 11 март 2020 година), освен за оние за кои има доказ дека се зголемени влезните фактури. Притоа, беа воведени и високи казни за тие што неосновано ќе ги зголемуваат цените на основните производи, заради спречување неосновано зголемување на профитот во време на криза.

⁵ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес кон месечното зголемување на цените во јуни имаат цените на овошјето и зеленчукот, како и цените на течните горива и мазива. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат цените на месото, „млекото, сирењето и јајцата“, автомобилите, како и цените на информатичката опрема.

⁶ Годишниот раст на цената на тутунот во јуни е одраз на покачувањето на цените на цигарите во март 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, направени се помали ревизији, во различна насока.

Повисоката остварена инфлација од проектираната според априлските проекции, како и ревизиите на надворешните претпоставки во различна насока упатуваат на одредена неизвесност за проекцијата на инфлацијата за 2020 година од 0%. Воедно, и натаму е многу неизвесно движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, согласно со неизвесните економски ефекти од глобалната пандемија и нејзиното времетраење.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондерирани збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Во април 2020 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 4,2%. Растот во одреден дел го одразува покачувањето на минималната плата⁷, покачувањето на платите во јавниот сектор⁸, како и ефектот од мерката за

⁷ Во текот на 2019 година двапати е извршено зголемување на минималната плата, и тоа во април и декември. Во април, минималната плата е зголемена од 12.165 денари на 12.507 денари нето-плата (брuto од 17.370 на 17.943 денари), согласно со редовното усогласување со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно, Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 59/19). Со дополнителното покачување во декември (за околу 2000 денари, нето), износот на минимална плата којшто се исплаќа за периодот декември 2019 до март 2020 година изнесува 14.500 денари во нето-износ (Законот за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19).

⁸ Извршено е зголемување на платите на здравствените работници за 5% почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година. Исто така, согласно со одлуката на Владата на РСМ донесена во мај 2019 година, извршена е нивелација на платите на околу 2.900 вработени од областа на културата, од националните и од локалните установи, почнувајќи од априлската плата за 2019 година. Покрај тоа, со измените и дополнувањата на Законот за заштита на децата, се зголемуваа за 16% платите на воспитувачите/ките, негувателите/ките, стручните

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

субвенционирање на придонесите поради зголемување на платата⁹. Сепак, ова претставува позначително забавување на растот во споредба со претходниот месец (раст од 7,4% во март) и индикација за влијание на шокот од новата вирусна инфекција врз овој сегмент од пазарот на труд.

Раст на платите на годишна основа имаше кај поголем дел од дејностите, а најизразен раст забележуваме во дејностите „образование“, „дејности на здравствена и социјална заштита“, „јавна управа и одбрана“, „трговија“ и други услужни дејност. Од друга страна, во април е забележан позначителен пад на платите кај најпогодените сектори во економијата заради рестриктивните мерки за справување со ковид-19, и тоа кај дејностите поврзани со „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „уметност, забава и рекреација“, како и кај дејностите поврзани со транспорт и складирање¹⁰.

При минимален пад на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во април изнесуваше 4,3%.**

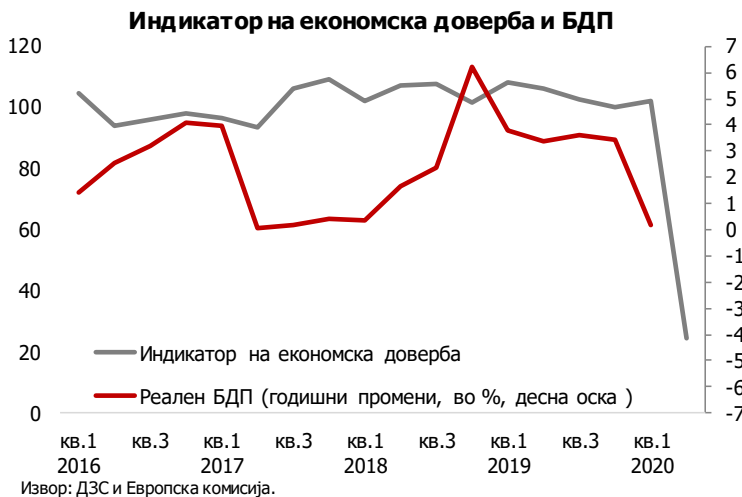
И покрај значителното забавување на растот на платите во април, нивните остварувања засега се поповолни во однос на очекувањата за пад на платите во вториот квартал од годината во рамките на априлскиот циклус проекции.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за периодот април-мај 2020 година главно се неповолни и упатуваат на пад на економската активност во вториот

работници/чки и соработници/чки започнувајќи со јунската плата во 2019 година, а согласно со Колективниот договор, зголемување на платата има и кај помошно-техничкиот персонал. Зголемување на платата од 22% добија и социјалните работници со исплатата на јунската плата, а со исплатата на септемвриската плата добија и дополнително зголемување од 5%. Исто така, зголемување на платите од 5% имаше за вработените во образованието, полицијата, одбраната и целиот јавен сектор, почнувајќи со септемвриската плата во 2019 година. Во јануари 2020 година, извршено е дополнително зголемување на платите во образованието од 10%, а од февруари 2020 година дополнително зголемување на платите е извршено кај вработените во здравството (раст од 25% за специјалистите, 15% за општите лекари, 10% за медицинските сестри и по 5% за здравствените соработници и помошно-техничкиот персонал).

⁹ Согласно со Законот за субвенционирање на придонесите од задолжително социјално осигурување поради зголемување на плата, којшто започна да се применува со исплатата на ноемвриската плата („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19), при што субвенционирањето придонеси се одобрува доколку зголемувањето на нето-платата е во износ од најмалку 600 до најмногу 6000 денари месечно по осигуреник („Службен весник на РСМ“ бр. 239/19, чл. 2 и 3).

¹⁰ Заради продолжување на исплатата на плати, Владата воведо финансиска поддршка на работодавачите од приватниот сектор погодени од здравствено-економската криза предизвикана од вирусот ковид-19, и тоа 14.500 денари по вработен/месечно за април и мај 2020 година („Службен весник на РСМ“ бр. 93/20).

квартал од годината, што е во согласност со очекувањата според априлскиот циклус проекции.

Состојбата поврзана со новата вирусна инфекција и мерките преземени за справување со неа се одразија врз согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹¹. Така, резултатите од анкетните истражувања за вториот квартал од годината упатуваат на значително влошени согледувања во споредба со минатиот квартал, како и во споредба со истиот квартал од минатата година.

Наметнатите превентивни рестриктивни мерки во првите два месеца од вториот квартал¹² и влошените согледувања на економските субјекти доведоа до намален обем на економска активност, што се согледува и преку тековно расположливите високофреквентни податоци на страната на понудата.

Прометот во вкупната трговија забележа висок реален пад од 33,6% на годишна основа во периодот април-мај, одразувајќи ги притоа неповолните остварувања и високиот пад на прометот кај сите три вида трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила).

Индустриското производство, исто така, забележа висок реален пад од 30,2% на годишна основа во периодот април-мај, што претставува значително влошување во споредба со падот од 3,7% којшто беше забележан во првиот квартал од годината. Притоа, најголем пад и следствено највисок негативен придонес се забележува кај преработувачката индустрија, при истовремен пад и кај рударството и енергетскиот сектор. Падот во рамките на преработувачката индустрија е широко дисперзиран, а најголем негативен придонес

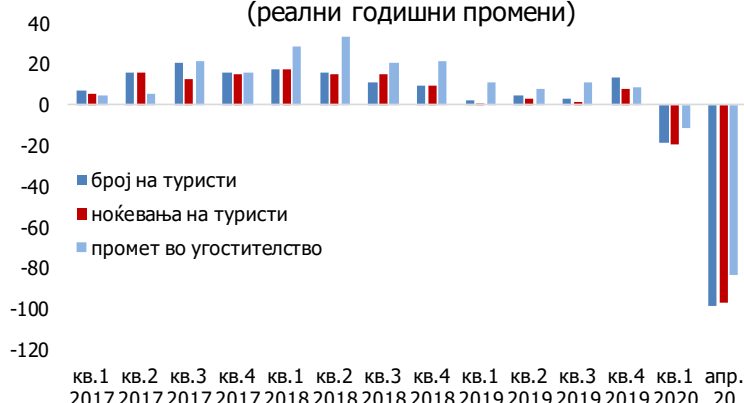
¹¹ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерирани просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

¹² Мерките за спречување на ширењето на вирусот вклучуваа затворање на границите, ограничено движење на луѓето во рамките на државата, затворање на објектите за сместување и на затворените трговски центри, целосна забрана за работа на кафетериите, баровите, клубовите, како и ограничена работа на рестораните без посета на потрошувачи со можност за продажба на алтернативен начин (преку интернет-нарачки, телефонски нарачки и сл.).

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ											
	2018				2019				2020		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	апр.	мај
	реални годишни промени во %										
Бруто домашен производ	0.3	1.7	2.4	6.2	3.8	3.4	3.6	3.4	0.2	-	-
Индустриско производство	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-33.5	-27.0
Извршени градежни работи	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-13.0	-
Високоградба	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-28.0	-
Нискоградба	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	-4.2	-
Промет во трговијата - Вкупно*	5.8	8.2	7.3	9.2	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.4	-36.8
Промет во трговијата на мало*	5.8	8.9	9.4	10.5	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-21.8	-20.4
Промет во трговијата на големо*	5.2	6.8	7.0	8.6	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-35.9	-49.2

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 година се претходни податоци.

Индикатори за угостителството
(реални годишни промени)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

има групата дејности во кои се активни странските извозни капацитети поврзани со автомобилската индустрија, како што се производството на машини и уреди, производството на моторни возила и производството на електрична опрема¹³. Кога станува збор за традиционалните дејности, позабележителен негативен придонес се забележува кај производството на други неметални минерални производи, производството на облека и текстил, како и производството на пијалаци. Од друга страна, мал позитивен придонес се забележува единствено кај дејностите како што се производството на хемикалии и хемиски производи, производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема, производството на основни фармацевтски производи и производството на останата опрема за транспорт.

Градежништвото забележа реален годишен пад во април, претежно како резултат на високиот пад кај високоградбата, но негативен придонес кон вкупните остварувања има и нискоградбата.

Угостителството е сектор којшто беше најдиректно погоден од актуелната здравствена криза. Податоците за април упатуваат на силен годишен пад на бројот на туристи, бројот на ноќевања и вкупниот промет.

Исто така, расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** главно се неповолни и упатуваат на пад на економската активност во вториот квартал од годината.

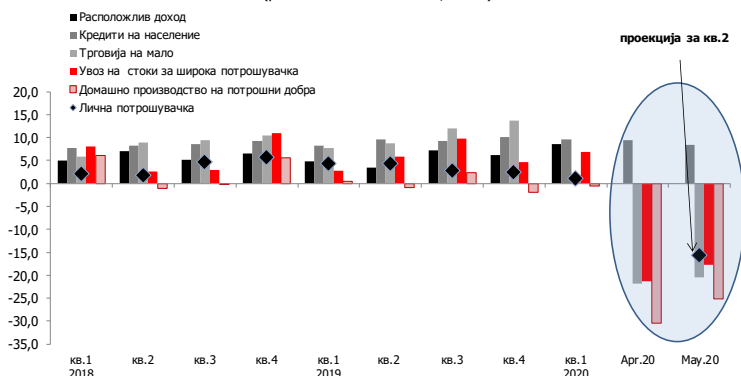
Показателите за движењата кај **личната потрошувачка**¹⁴ засега упатуваат на пад на потрошувачка во вториот квартал од годината, во еден дел поради присуството на рестриктивните мерки, но и поради неизвесноста и одложувањето на дел од потрошувачката во услови на натамошно ширење на вирусот ковид-19. Така, краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка главно се неповолни,

¹³ Од средината на март и во текот на април, поголем дел од новите индустриски капацитети привремено го прекинаа производниот процес како одраз на нарушените глобални синџири на производство и логистика.

¹⁴ Податоците за платите се заклучно со април 2020 година, додека, пак, податоците за кредити на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот април-мај 2020 година.

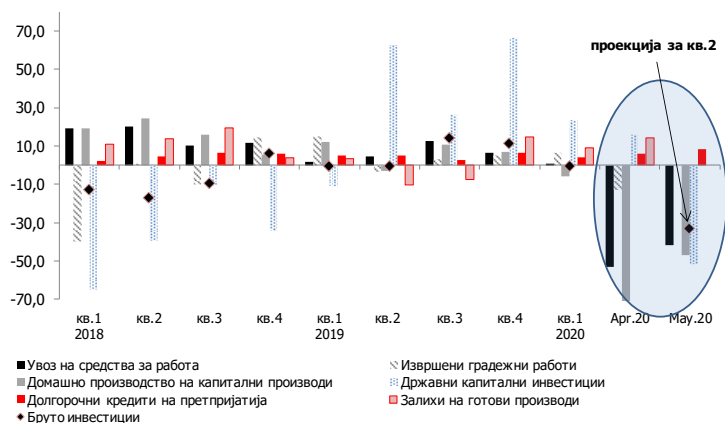
Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

при двоцифрен пад кај трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ. Во иста насока упатува и показателот на доверба на потрошувачите, којшто значително е намален, согласно со согледувањата и очекувањата за влошена финансиска и економска ситуација и пониски очекувања за поголеми трошења во следниот период. Во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци засега упатуваат на раст на расположливиот доход, иако тој би бил послаб од претходно, при позначително забавување на годишниот раст кај платите, а намалување на растот има и кај кредитите на населението. Од друга страна, растот на масата на пензиите и натаму забрзува.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Расположливите податоци за **бруто-инвестициите**¹⁵ во периодот април- мај 2020 година главно се неповолни. Така двоцифрен пад е забележан кај вкупното индустриско производство, домашното производство на капитални производи, увозот на капитални производи, како и кај градежништвото и кај државните капитални инвестиции. Пад е забележан и кај приходите од данокот на добивка. На пад на инвестициите во вториот квартал упатуваат и оценките на раководителите на претпријатијата од градежништвото и индустријата за пад на нивната активност/производство во овој период. Од друга страна, забрзан раст е забележан кај долгорочното кредитирање на претпријатијата од страна на банките, за што придонес имаа и низата мерки преземени за подобрување на ликвидносните услови и олеснување на условите на финансирање.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот април-мај 2020 година упатуваат на потенцијално стеснување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година во услови на поголем пад во апсолутни износи на увозот од падот на извозот на стоки.

Остварувањето на буџетот во периодот април-мај 2020 година укажува на забавување на

¹⁵ Податоците за извршените градежни работи се заклучно со април 2020 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот април-мај 2020 година.

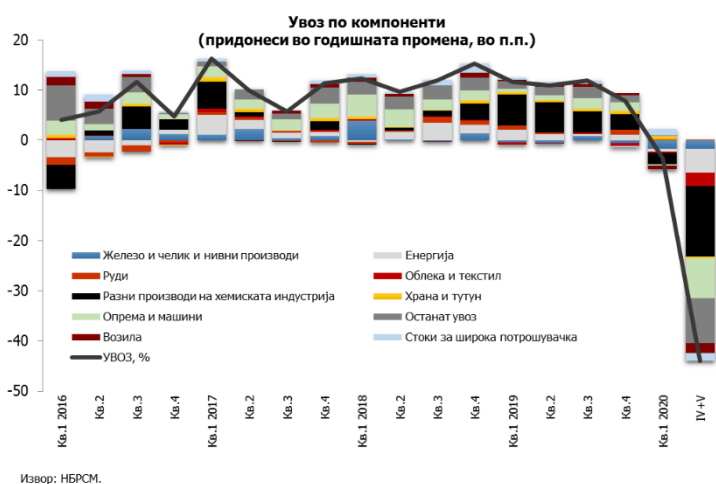
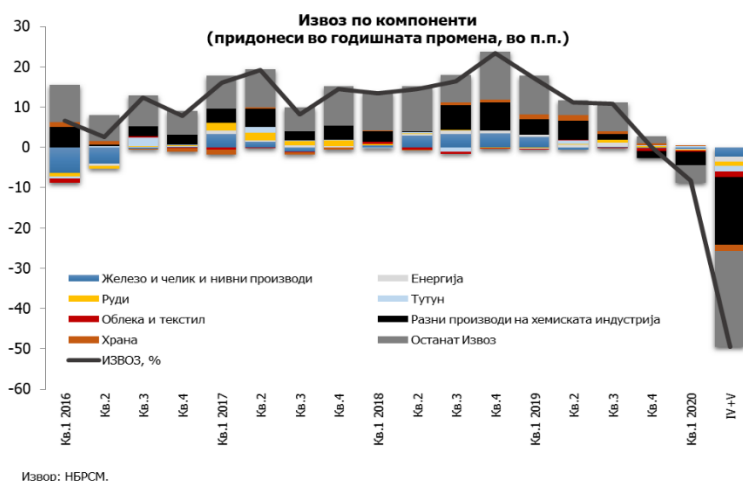
годишниот раст на **јавната потрошувачка** во вториот квартал, главно заради намалувањето кај трошоците за стоки и услуги.

Во април и мај 2020 година, дефицитот во размената на стоки со странство оствари позабележително стеснување од 28,1%, при истовремено изразено намалување и на извозната и на увозната компонента, резултат на последиците од пандемијата предизвикана од вирусот ковид-19.

Извозот на стоки во април и мај забележа силен годишен пад од 49,5%, но движењата во мај укажуваат на одредено закрепнување. Најголем придонес во намалувањето на извозот имаат новите капацитети во економијата. Падот на извозната активност на овие компании во април и мај објаснува дури 78% од намалувањето на вкупниот извоз. Голем дел од овие капацитети ориентирани кон извоз привремено беа затворени во април и почетокот на мај. За намалување на извозот придонесоа и сите преостанати извозни категории, но значително послабо. Позначителен е негативниот придонес на останатиот извоз (без извозот на новите компании), извозот на железо и на храна.

Во споредба со очекувањата согласно со априлската проекција, остварувањата во април и мај 2020 година се блиски до проектираниот извоз за второто тримесечје од 2020 година. Позначителни надолни отстапувања се забележуваат кај извозот на храна и останатиот извоз, додека подобри се остварувањата кај извозот на железо и челик и кај дел од новите капацитети.

Во април и мај 2020 година, и увозот на стоки оствари голем пад на годишна основа, и тоа од 43,9%. Падот на извозот се одрази и на увозната страна преку намален увоз на сировини, особено кај новите компании ориентирани кон извоз, што во најголем дел придонесе за намалувањето на увозот на годишна основа. Понискиот сировински увоз на овие компании, дополнет со забавената инвестициска активност се одрази како понизок увоз на опрема и машини и останат увоз. Исто така, високиот пад на цената на суровата нафта на светските берзи предизвика и намалување на енергетскиот увоз. Од преостанатите увозни категории,

возилата, текстилот и облеката и увозот на железно и челик позначително придонесоа за намалување на вкупниот увоз на годишна основа.

Остварувањата кај увозот на стоки во април и мај 2020 година засега се пониски од очекувањата за вториот квартал од годината според априлските проекции, како резултат на понискиот увоз на текстил и облека, возила, опрема и машини и понизок суровински увоз кај дел од новите извозни капацитети. Од друга страна, повисок увоз од проектираниот е остварен кај останатиот увоз и храната.

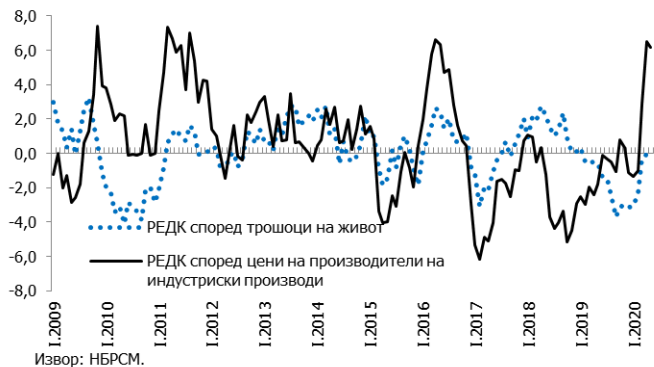
Остварувањата кај трговскиот дефицит во текот на април и мај 2020 година засега се во согласност со очекуваните за второто тримесечје од годината според априлската проекција. Сепак, во услови на голема неизвесност и големите варијации на месечна основа, тешко е да се донесат сигурни заклучоци.

Во мај 2020 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија бележат дивергентни движења анализирано на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 0,4%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа апрецијација од 6,2%. Притоа релативните трошоци на живот се пониски за 1,2%, додека релативните цени на индустриските производители бележат раст од 5,3%, во услови на пад на странските цени и мал раст на домашните цени во однос на истиот месец од претходната година. За намалување на конкурентноста придонесе НЕДК, забележувајќи апрецијација од 0,9%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на руската рубља и турската лира.

РЕДК

годишна стапка на промена, во %

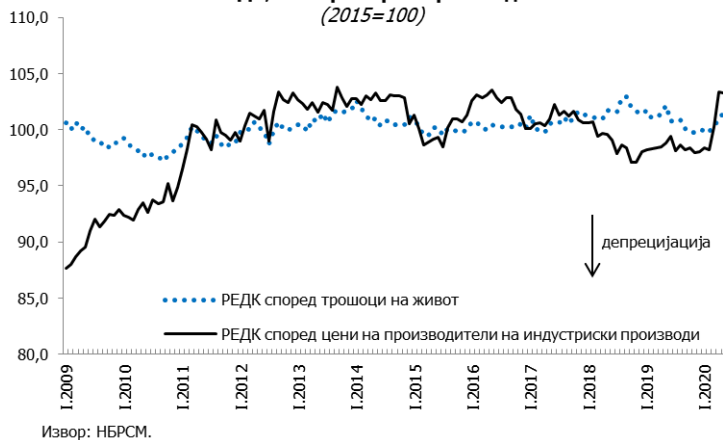
НЕДК и релативни цени

годишни стапки на промена, во %

РЕДК, без примарни производи

(2015=100)

Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во мај 2020 година, исто така забележаа дивергентни движења. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа депресијација од 0,7%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи забележа апресијација од 4,5%. Притоа дивергентните движења произлегуваат од релативните цени, односно од падот кај релативните трошоци на живот за 1,3%, наспроти растот на релативните цени на производителите на индустриски производи за 3,8%. Номиналниот ефективен девизен курс забележа блага апресијација од 0,6% на годишна основа.

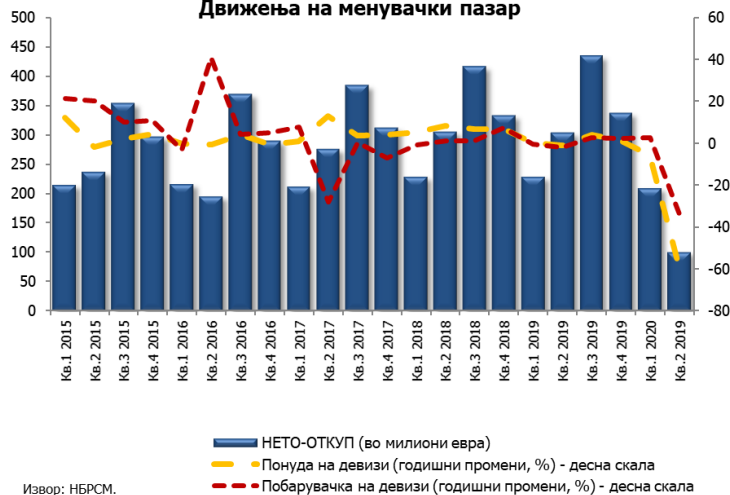
РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

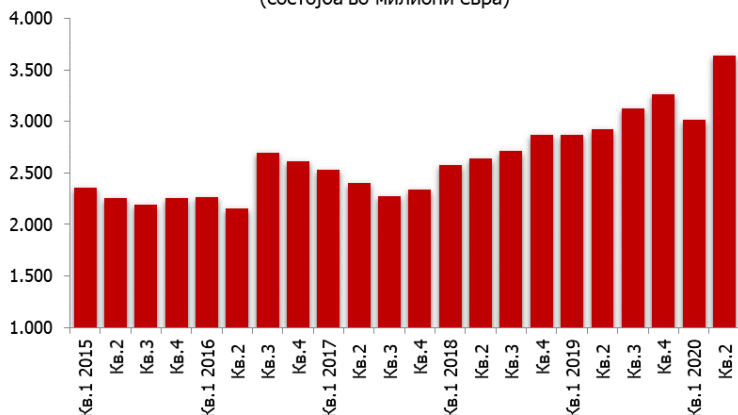
Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во вториот квартал од 2020 година изнесува 100,6 милиони евра, што претставува намалување од 66,8% на годишна основа. Ваквите остварувања произлегуваат од повисокиот пад на понудата од намалувањето на побарувачката за девизи (за 58,9% и 33,8%, соодветно).

Состојбата на бруто девизните резерви на 30.6.2020 година изнесува 3.639,7 милион евра, што во однос на крајот од првиот квартал од 2020 година претставува пораст за 622,4 милиони евра. Главен фактор за ваквата промена се трансакциите за сметка на државата (прилив врз основа на кредит од ММФ и прилив од издадена еврообврзница од). Во спротивна насока делуваат интервенциите на девизниот пазар од страна

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

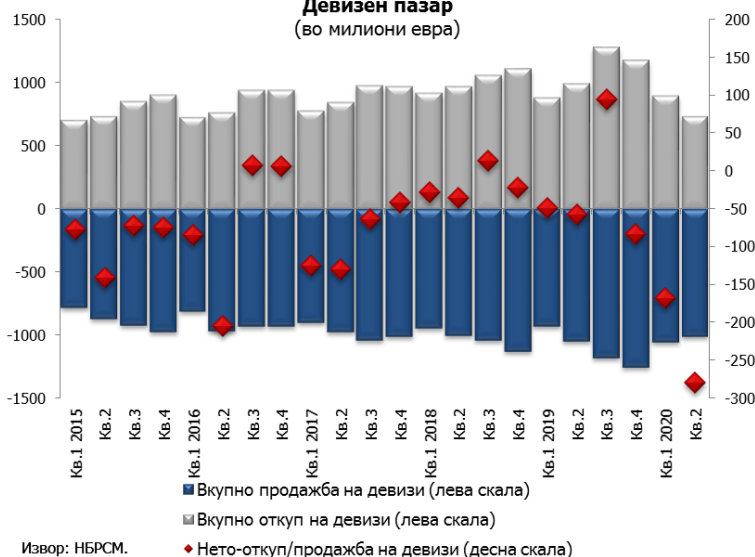
на Народната банка. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во Кв.2 2020 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

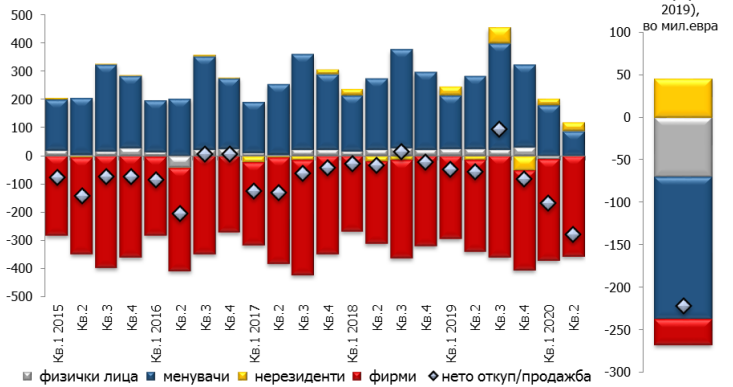
Девизен пазар (во милиони евра)

Во вториот квартал од 2020 година, на девизниот пазар на банките е остварена повисока нето-продажба на девизи во однос на истиот период од минатата година. Ваквата годишна промена се должи на повисокиот пад на понудата во однос на падот на побарувачката на девизи.

Извор: НБРСМ.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

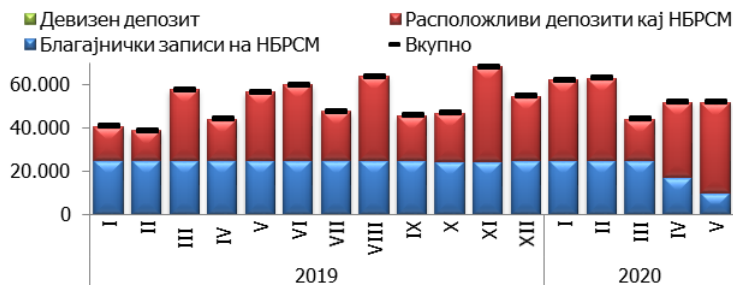

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од менувачите, а во помал дел и од физичките лица.

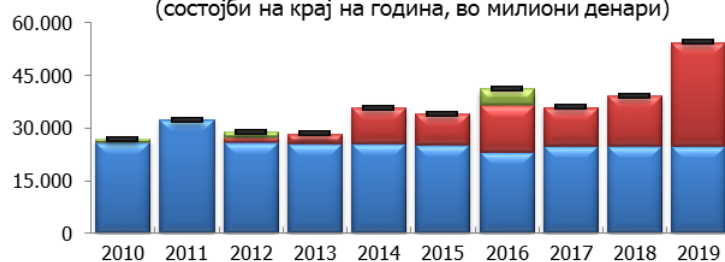
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на мај се задржа речиси на истото ниво како и во претходниот месец, во услови на зголемување на износот на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при истовремено намалување на состојбата на благајничките записи¹⁶. Нивото на монетарните инструменти на крајот на мај и понатаму е повисоко од проектираното за крајот на вториот квартал на 2020 година¹⁷.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на мај засега е пониска од проектираната состојба за крајот на вториот квартал од 2020 година.

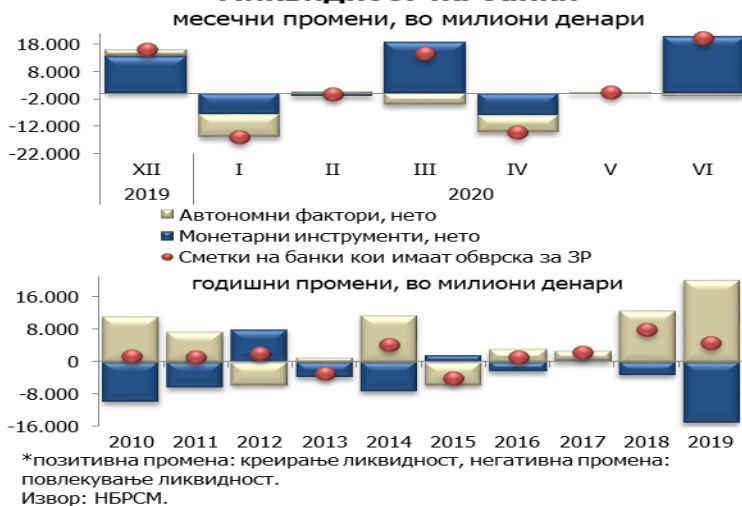
Вкупните депозити на државата кај Народната банка во мај забележаа месечен пад, а нивната состојба на крајот на мај е пониска во однос на проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2020 година.

Примарните пари во мај забележаа месечен раст, како резултат на истовремениот раст на вкупните резерви на банките кај Народната банка, како и на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари е пониска во споредба со проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2020 година.

¹⁶ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 13 мај 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари (или за 7.000 милиони денари понизок износ од достасаниот), со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 35 дена.

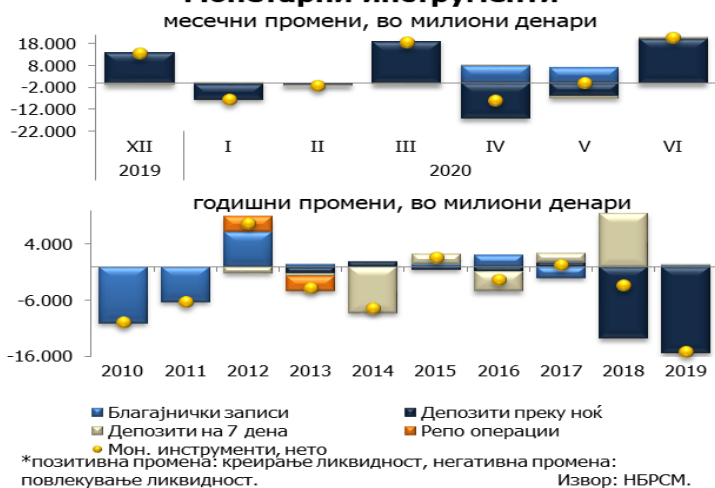
¹⁷ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

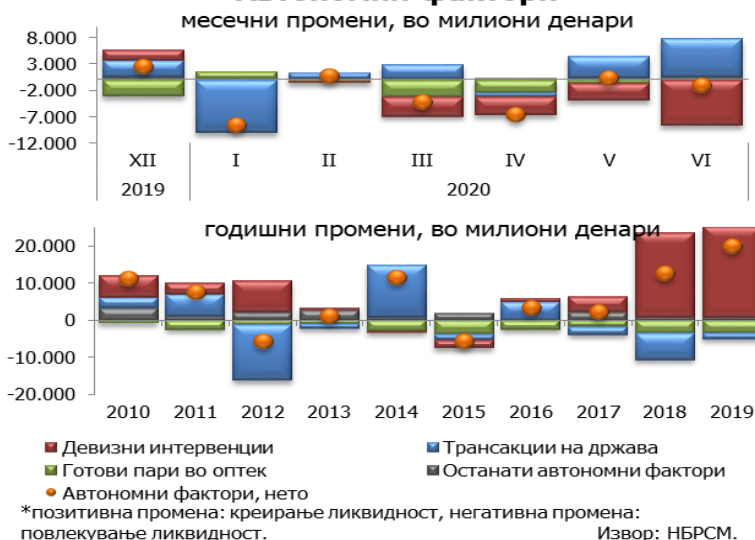

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во јуни забележа раст на месечно ниво.** Промената во целост произлегува од понискиот износ на пласманите на банките во краткорочните депозити (пред сè во депозитите преку ноќ), при непроменета состојба на благајничките записи¹⁸. Автономните фактори на нето-основа придонесоа за намалување на ликвидноста во банкарскиот систем, што во целост беше резултат на девизните интервенции на Народната банка, додека трансакциите на државата и готовите пари во оптек придонесоа за зголемување на ликвидноста.

Монетарни инструменти*

Автономни фактори*

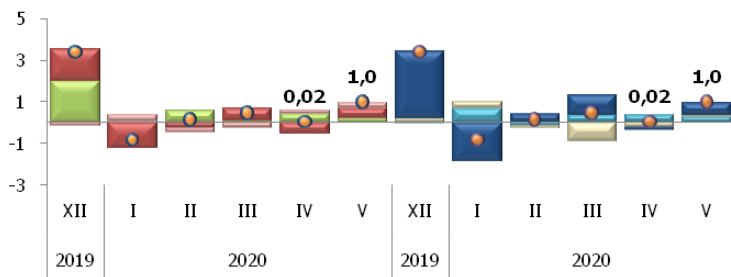

¹⁸ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 17 јуни 2020 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,5% и рок на достасување од 29 дена.

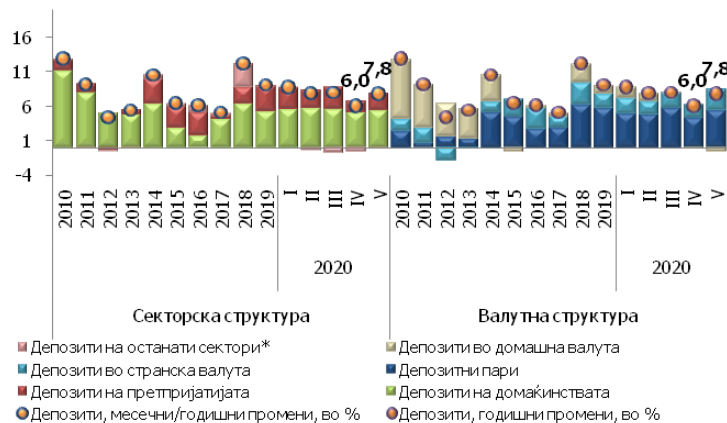

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

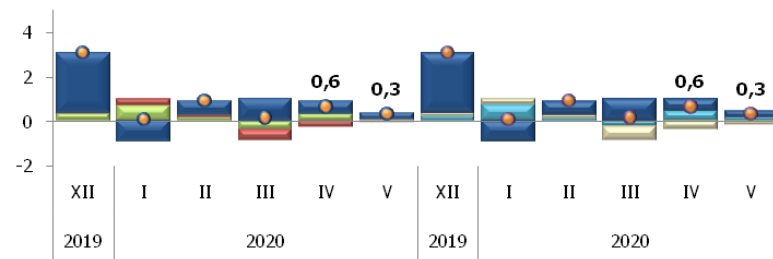

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансфербилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити¹⁹ во мај остварија месечен раст од 1,0%, за разлика од претходниот месец кога речиси и не забележаа промена. Од секторски аспект, во најголем дел зголемувањето е резултат на депозитите на претпријатијата, при позитивен придонес и на депозитите на домаќинствата и останатите сектори. Во овој период, државата донесе пакет економски мерки за справување со кризата од ковид-19 и им исплати средства на погодените компании, заради зголемување на ликвидноста на претпријатијата и поддршка на стопанството. Според валутната структура, најголем придонес кон месечниот раст имаат депозитите во домашна валута (пред сè на депозитните пари), при позитивен придонес и од депозитите во странска валута. Вкупните депозити во периодот април – мај остварија раст којшто е повисок во споредба со проектираниот квартален раст од априлската проекција за вториот квартал од годината.

Депозити на домаќинства

(придонеси во п.п, месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Извор: НБРСМ.

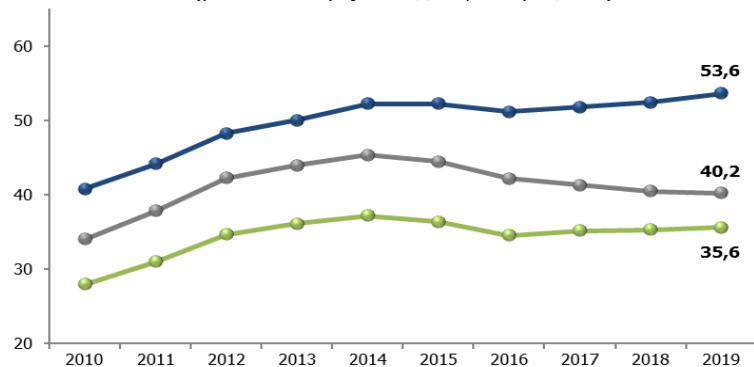
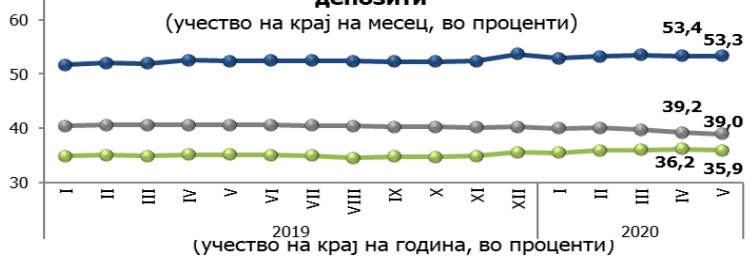
Годишната стапка на раст на вкупните депозити во мај изнесува 7,8% и е над проектираниот годишен раст за крајот на вториот квартал од 2020 година (од 6,3%). Од секторски и валутен аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, односно од депозитите во домашна валута (во целост како резултат на депозитните пари).

Депозитите на домаќинствата во мај остварија месечен раст од 0,3%, којшто во поголем дел произлегува од денарските депозити (во целост како резултат на депозитните пари), при умерен раст и на девизните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во мај изнесува 8,2%.**

¹⁹ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

● Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
● Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
● Учество на вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

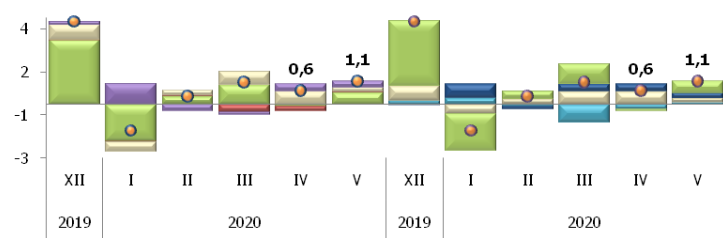
*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

Извор: НБРСМ.

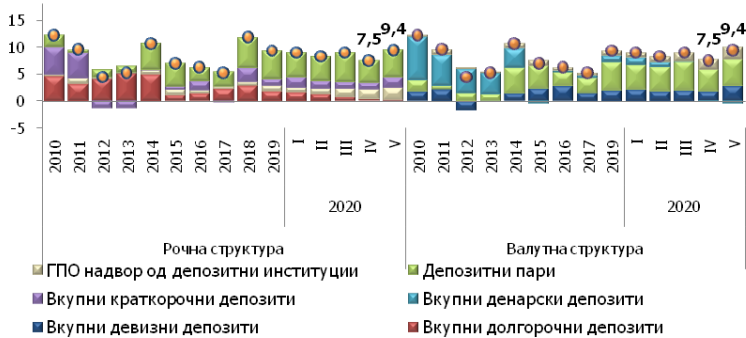
Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата и натаму е стабилно и на крајот на мај изнесуваше 53,3% (53,4% во претходниот месец).

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

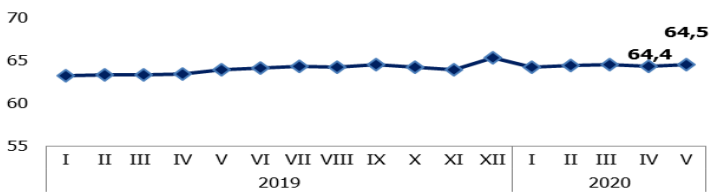

Извор: НБРСМ.

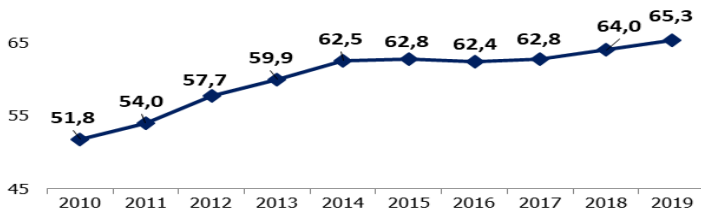
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во мај оствари месечен раст од 1,1%. Зголемувањето е резултат на најликвидните компоненти на паричната маса, пред сè на депозитните пари, при раст и на готовите пари во оптек. Дополнителен придонес кон растот имаат и останатите компоненти од аспект на валутната и рочната структура, и тоа пред сè краткорочните депозити и депозитите во странска валута. **На годишна основа, паричната маса во мај е повисока за 9,4% и е над проектираниот годишен раст од 7,3% за вториот квартал од 2020 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

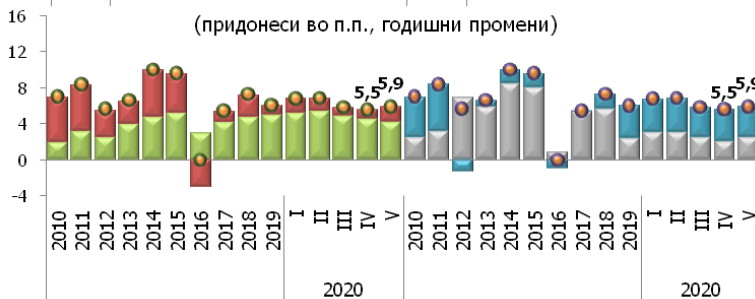
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на мај изнесува 64,5% (64,4% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Во мај, вкупните кредити забележаа месечен раст од 0,9%, што преставува умерено забрзување во однос на претходниот месец. За поттикнување на кредитната активност, Народната банка од почетокот на кризата донесе низа мерки, заради намалување на цената на финансирање преку кредити од банките, како и обезбедување дополнителна ликвидност во банкарскиот систем. Од секторски аспект, кредитниот раст е резултат подеднакво на зголемувањето на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот раст имаат денарските кредити, при мал позитивен придонес и на девизните кредити. Во периодот април - мај, вкупните кредити остварија раст, којшто е над проектираното зголемување на кредитите во вториот квартал на годината, согласно со априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во мај изнесува 5,9% и е над проектираниот годишен раст од 4,3% за вториот квартал на 2020 година, согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот и понатаму во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при растечки позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, преовладува позитивниот придонес на

Кредити на домаќинствата*

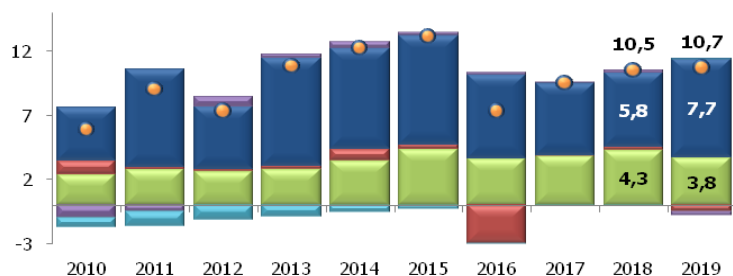
(придонеси во годишни промени, во п.п.)

кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула), но растат и кредитите во домашна валута.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²⁰ во мај изнесува 8,7%, при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 5,5 п.п.

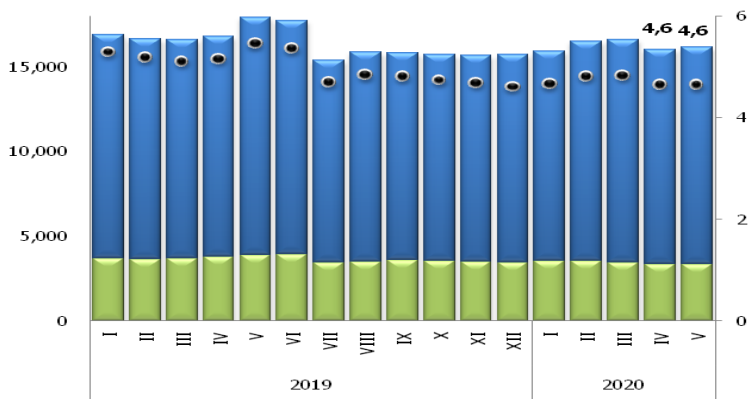
(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во мај изнесуваше 4,6% и е на исто ниво како и во претходниот месец. Гледано од аспект на секторот, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити)
месечни податоци

годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
Извор: НБРСМ.

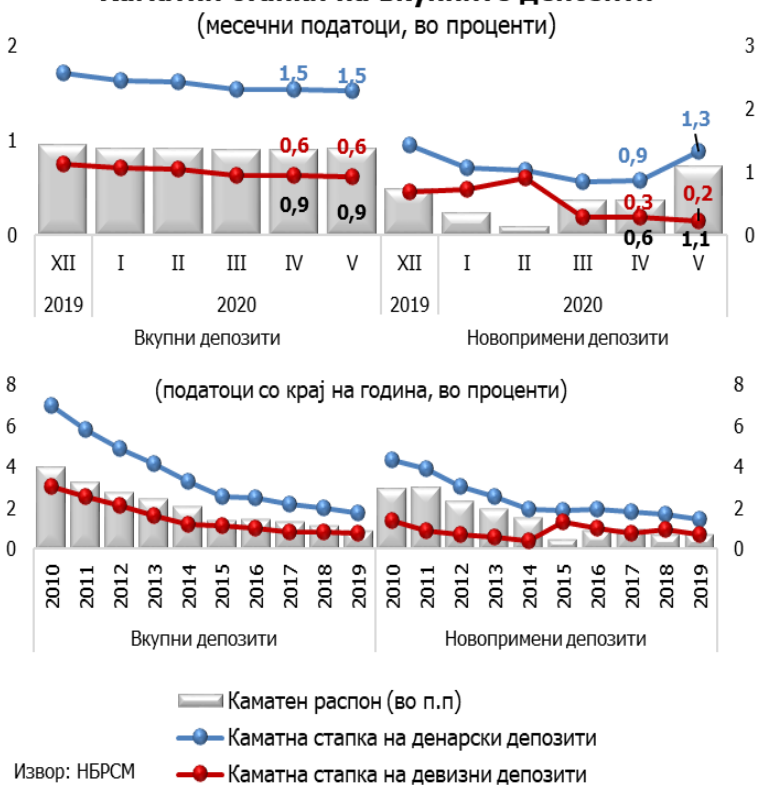
²⁰Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во мај е на исто ниво како и во претходниот месец (82,4%), при што тој е малку над проектираната вредност на овој показател за крајот на вториот квартал од 2020 година (82,2%), согласно со априлската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити

Во мај, каматните стапки на вкупните депозити (во денари и во странска валута)²¹ не забележаа промени во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу овие две каматни стапки и натаму изнесува 0,9 п.п. За **новопримените вкупни депозити**²², каматниот распон забележа проширување за 0,5 п.п, како резултат на зголемувањето на каматната стапка на денарските депозити и мало намалување на каматната стапка на девизните депозити.

²¹ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

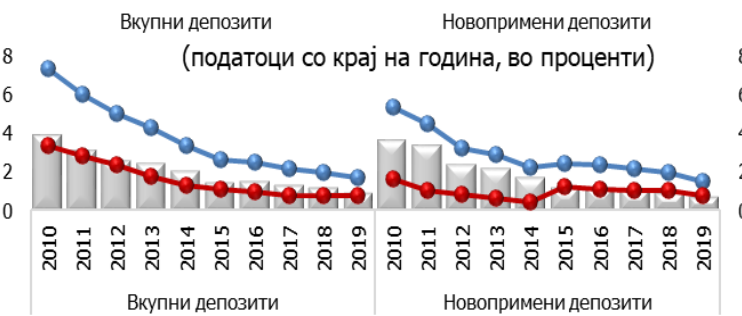
²² Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

Каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата (денарски и во странска валута) не забележаа промени во однос на претходниот месец и каматниот распон и понатаму изнесува 0,9 п.п. **За новопримените депозити на домаќинствата**, каматниот распон забележа мало проширување од 0,1 п.п, при зголемување на каматната стапка на денарските депозити за 0,1 п.п. и непроменета каматна стапка на девизните депозити во однос на претходниот месец.

■ Каматен распон (во п.п.)
● Каматна стапка на денарски депозити
● Каматна стапка на девизни депозити

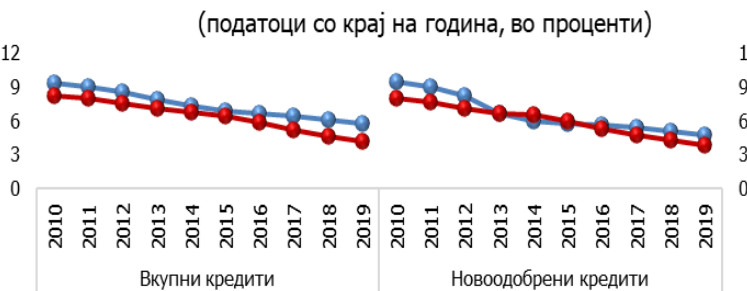
Извор: НБРСМ

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

Во мај, каматните стапки на **вкупните кредити** на претпријатијата и на домаќинствата не забележаа промена во однос на претходниот месец и изнесуваат 4,0% и 5,6%, соодветно. **За новоодобрените кредити**²³ во мај, каматните стапки на претпријатијата и на домаќинствата изнесуваат 3,7% и 4,4%, соодветно и не забележаа промена во однос на претходниот месец.

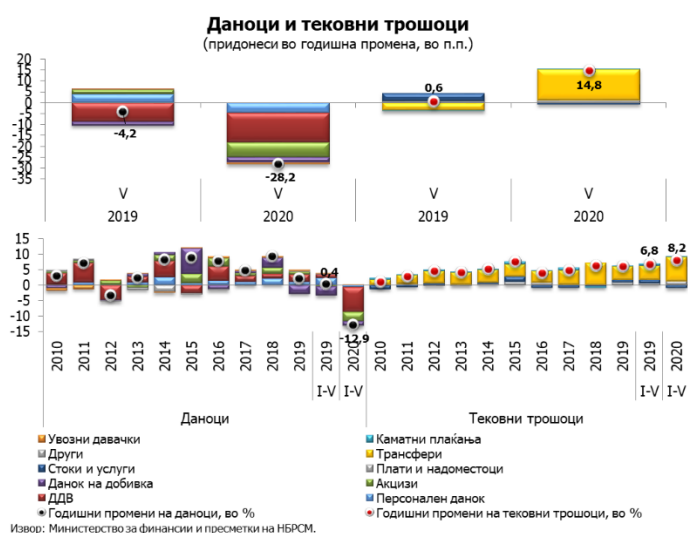
● Каматна стапка на кредити на домаќинства
● Каматна стапка на кредити на претпријатија

Извор: НБРСМ

²³ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Влошената состојба во економијата поради здравствената криза имаше соодветен ефект и врз Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите). Имено, во мај 2020 година е забележано значително годишно намалување на буџетските приходи, при истовремено зголемување на вкупните буџетски расходи. Намалувањето на приходите од 24,4% во целост произлегува од пониските даноци, неданочните приходи²⁴ и придонесите (негативни придонеси од 15,3 п.п., 10,0 п.п. и 0,3 п.п., соодветно), при зголемување кај останатите приходи²⁵ (придонес од 1,4 п.п.). Даночните приходи во мај беа пониски за 28,2% на годишна основа, како резултат на пониските приливи кај сите ставки²⁶. Буџетските расходи беа повисоки за 11,0% на годишна основа, што во целост произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 14,0 п.п.), при намалени капитални трошоци (негативен придонес од 3,0 п.п.). Тековните трошоци во мај се зголемени за 14,8% на годишно ниво, најмногу заради растот на трансферите²⁷, додека единствена ставка којашто се намалува се трошоците за стоки и услуги.

Во периодот јануари – мај 2020 година, вкупните буџетски приходи се пониски за 8,9% во споредба со истиот период од претходната година. Намалувањето во првите пет месеци во најголем дел е резултат на пониските остварувања кај даноците и неданочните²⁸ приходи (придонес од 7,3 п.п. и 3,4 п.п., соодветно), додека придонесите²⁹ забележаа зголемување (2,2 п.п.). Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 7,9%, што се должи пред сè на повисоките тековни трошоци (главно поради зголемените

²⁴ Намалувањето е резултат на високата основа од мај 2019 година, кога неданочните приходи беа зголемени заради префрлањето на средствата на сметката на Фондот за ПИО од приватните пензиски фондови.

²⁵ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

²⁶ Намалување бележат сите видови даноци во мај 2020 година во споредба со истиот месец од претходната година. Најголемо намалување има кај нето-ДДВ од 33,1% на годишна основа, кадешто бруто-приходите се намалени за 30,8% на годишно ниво, при што послабата наплата на бруто-приходите се одрази и на повратот од ДДВ, односно тој е намален за 27,5% на годишно ниво.

²⁷ Растот на трансферите најмногу се поврзува со исплатата на субвенциите во земјоделството, субвенциите на платите на фирмите погодени од кризата со корона-вирусот и трошоците за здравствена заштита.

²⁸ Намалувањето е резултат на високата основа во периодот од јануари до мај 2019 година. Имено, во јануари и мај 2019 година, неданочните приходи беа зголемени заради повисоките приливи на сметката на Фондот за ПИО од приватните пензиски фондови.

²⁹ Растот на приходите од придонесите се поврзува со зголемените стапки за задолжително пензиско и инвалидско осигурување (од 18,4% во 2019 година на 18,8% во 2020 година) и за задолжително здравствено осигурување (од 7,4% во 2019 година на 7,5% во 2020 година). Исто така, зголемувањето на придонесите се поврзува и со зголемената основа како резултат на зголемената минимална нето-плата на 14.500 денари во декември 2019 година, покачувањето на платите во јавниот сектор, како и ефектот од мерката за субвенционирање на придонесите поради зголемувањето на платата.

трансфери), а помал позитивен придонес имаат и капиталните трошоци.

Реализација на Буџетот, по категории
(централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

*за 2019 и 2020 година, пресметките се направени во однос на ребалансите на Буџетот за 2019 и 2020 година, респективно.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во споредба со ребалансот³⁰ на Буџетот за 2020 година, остварените буџетски приходи во периодот јануари–мај 2020 година изнесуваат 37,3% (38,3% во 2019 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 38,0% (37,5% во 2019 година). Остварениот буџетски дефицит во износ од 18.903 милиони денари претставува 40,9% од ребалансот за 2020 година (остварување од 28,3% во истиот период од 2019 година).

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари–мај 2020 година од 18.903 милиони денари (или 2,8% од номиналниот БДП³¹) во најголем дел е финансиран од домашно задолжување на државата³², а во помал дел преку користење странски заеми³³, при што мал дел од приливите се задржани како депозити на државата кај Народната банка.

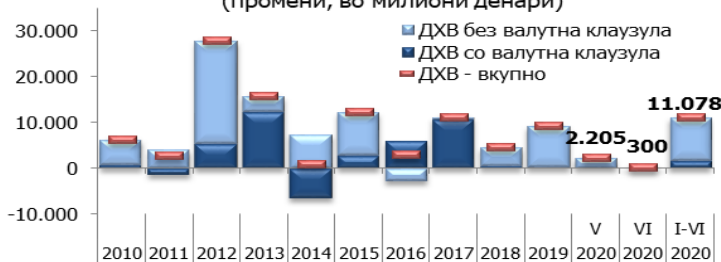
³⁰ Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 15 мај 2020 година, донесе уредба со законска сила за изменување и дополнување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2020 година за време на вонредна состојба („Службен весник на РСМ“ бр. 126 од 15.5.2020 година).

³¹ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2020 година, се користени априлските проекции на Народната банка.

³² Покрај издавањето државни хартии од вредност, извршено е и домашно задолжување на државата кај домашните комерцијални банки за околу 135 милиони евра, односно 8.172,5 милиони денари, наменето за отплата на заем чиј рок достаса на 29 јануари 2020 година. Станува збор за отплата на втора рата во износ од 158 милиони евра, од заем ПБГ склучен во 2013 година.

³³ На почетокот на април, Меѓународниот монетарен фонд одобри финансиска поддршка за нашата земја, преку Инструментот за брзо финансирање, во износ од околу 176 милиони евра.

Државни хартии од вредност (промени, во милиони денари)

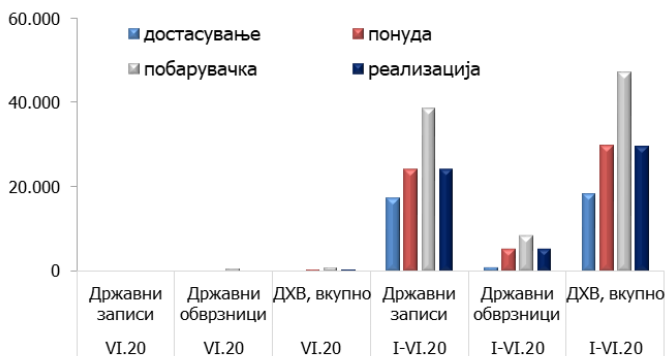
Во јуни 2020 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност³⁴ на примарниот пазар се зголеми на месечна основа за 300 милиони денари и на крајот на месецот достигна 117.431 милион денари. Месечниот раст во целост произлегува од зголемувањето на државните хартии од вредност без валутна клаузула. Во споредба со крајот на 2019 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на јуни е повисока за 11.078 милиони денари.

(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

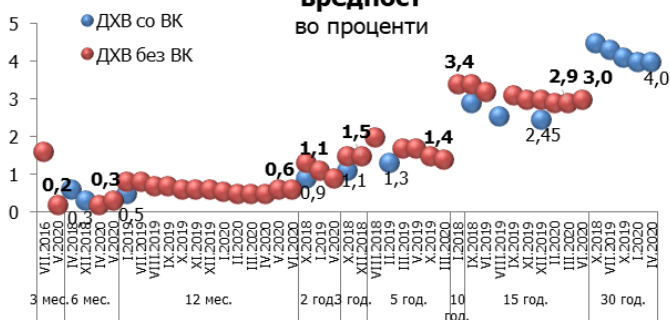
Аукции на државни хартии од вредност во милиони денари

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во јуни³⁵ 2020 година беа со рочност од дванаесет месеци и петнаесет години, при што интересот на пазарните учесници беше повисок од понудениот износ.

Каматни стапки на државни хартии од вредност во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во јуни, Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни хартии од вредност без валутна клаузула (0,6%), додека минимално беа зголемени каматните стапки на петнаесетгодишните државни хартии од вредност без валутна клаузула (од 2,9% на 3,0%).

³⁴ За 2020 година, според ребалансот на Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 15.375 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до нивото од 121.729 милиони денари.

³⁵ Во јуни 2020 година достасаа дванаесетмесечни државни записи.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА												
	2018				2019				2020			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	мар	апр	мај
	<i>реални годишни промени во %</i>											
Промет во трговија на мало*	5,8	8,9	9,4	10,5	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-9,9	-21,8	-20,4
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	6,9	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-8,2	-23,7	-30,7
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,6	3,0	11,0	2,8	5,9	9,7	4,7	6,8	-4,8	-21,3	-17,7
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-10,8	-30,5	-25,2
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	9,7	9,4	8,4
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	6,9	4,3	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,1	4,3	2,0	-2,2	-4,7	5,7	2,1	-2,9	-21,0	-	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	7,4	5,7	8,1

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ												
	2018				2019				2020			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	мар	апр	мај
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>											
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,6	1,9	4,8	12,5	6,4	0,9	-11,6	-53,2	-41,6
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-19,2	-13,0	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-20,1	-70,8	-47,1
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,7	24,0	15,9	-51,5
Директни инвестиции***	8470,6	5711,2	3716,7	8238,3	-12128,9	-3653,4	4093,0	-7892,4	5671,8	6696,9	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	4,1	5,8	8,2

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.